

Možnosti rozvoje identity u dvojčat z pohledu rodiče

Michaela Stýblová, DiS.

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela STÝBLOVÁ, DiS.**

Osobní číslo: **H08204**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Možnosti rozvoje identity u dvojčat z pohledu rodiče**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerže a studium odborné literatury.

Vymezení pojmu a teoretických východisek z oblasti psychologie osobnosti a problematiky dvojčat.

Příprava a zpracování metodiky výzkumné části.

Realizace kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaných rozhovorů

Zpracování a vyhodnocení získaných dat a jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, včetně shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BENÍŠKOVÁ, T. První třídou bez pláče. Praha: Grada publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1906-1.

JANEK, M. Cesty rozvoje osobnosti. Translation, 1989. ISBN: 80-204- 0097-4.

MIOVSKÝ, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1362-4.

RULÍKOVÁ, . Dvojčata. Jejich vývoj a výchova. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-650-0.

VÍTKOVÁ RULÍKOVÁ. Co nevíte o dvojčatech. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-613-1.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Ivana Marášková
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

25. ledna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

6. května 2011

Ve Zlíně dne 25. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně18.4.2011.....

.....
.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výtěžku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výtěžku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zaměřuje na pojem osobnost, identita, jak rozvíjet identitu u dvojčat a jak se vyvarovat chyb při jejich rozvoji.

Teoretická část popisuje a vysvětluje pojmy týkající se problematiky rozvoje identity u dvojčat – osobnost, identita, konstruování, získávání identity, pojem dvojčata, posilování, předcházení ztrátě identity a chyby při rozvoji identity u dvojčat.

Praktická část probíhala u 4 rodičů dvojčat, konkrétně u matek a to formou záznamu dat během rozhovoru s nimi. Tento polostrukturovaný rozhovor sloužil k zaměření se na rozvoj identity u dvojčat z pohledu rodiče – definování konkrétních chyb a definovat si tak možná doporučení pro vhodný rozvoj identity dvojčat.

Klíčová slova: osobnost, identita, dvojčata, rozvoj identity u dvojčat

ABSTRACT

This bachelor thesis is aimed at defining a personality, an identity, what factors contribute to an individual's personality, by studying twins and their development, and how to avoid mistakes as they grow up.

The theoretical part describes and explains definitions connected with problematic progress identified by twins – a personality, an identity, development, getting an identity, a definition of twins, a reinforcement, prevention of losing an identity and mistakes made raising twins.

The practical part was undertaken by four mothers of different twins. The form was note taking during an interview with them. This semi structured talk served to help understand the development of separate identities by twins from the mother's view. This helped to identify mistakes and to define a possible recommendation for a suitable development of individual identity for twins.

Key words: a personality, an identity, twins, individual development of twins

Poděkování

V úvodu bych chtěla poděkovat PhDr. Mgr. Ivaně Maráškové za odborné vedení, ochotu pomoci, bezproblémovou komunikaci a za cenné připomínky při zpracování bakalářské práce.

Mé díky patří také všem respondentům, kteří mi věnovali čas a byli ochotni se zúčastnit výzkumu, který je součástí bakalářské práce.

Ve Zlíně dne 18. 4. 2011

OBSAH

ÚVOD	10
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1 OSOBNOST A IDENTITA	12
1.1 OSOBNOST.....	12
1.1.1 Aspekty ovlivňující formování osobnosti.....	13
1.1.2 Cesty rozvoje osobnosti.....	13
1.2 IDENTITA.....	16
1.2.1 Definice pojmu identita.....	16
1.2.1.1 Přístupy k vymezení pojmu identity.....	17
1.2.1.2 Teorie egoidentity.....	17
1.2.1.3 Teorie identity v symbolickém interakcionismu.....	19
1.2.1.4 Teorie sociální identity.....	19
1.2.2 Procesy konstruování identity.....	19
1.2.3 Získávání identity.....	20
2 ROZVOJ IDENTITY DVOJČAT	21
2.1 DVOJČATA.....	21
2.1.1 Dvojčata a jejich porodnost.....	21
2.1.2 Vzácné typy dvojčat.....	22
2.1.3 Mýty o dvojčatech.....	22
2.2 IDENTITA DVOJČAT.....	25
2.2.1 Specifika výchovy dvojčat.....	25
2.2.2 Rozvoj identity u dvojčat.....	25
2.2.3 Jak posilovat a předcházet ztátě identity.....	26
2.2.3.1 Chyby a úskalí v rozvoji identity.....	27
II. PRAKTICKÁ ČÁST	29
3 VÝZKUMNÁ ČÁST	30
3.1 CÍLE VÝZKUMU.....	30
3.2 METODY SBĚRU DAT.....	31
3.2.1 Polostrukturovaný rozhovor.....	31
3.3 METODY ZPRACOVÁNÍ DAT.....	32

3.4	VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	32
3.4.1	Etika výzkumu.....	33
3.5	ORGANIZACE A PRŮBĚH VÝZKUMU.....	33
3.6	VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	34
3.7	ZÁVĚRY VÝZKUMU.....	37
	ZÁVĚR.....	39
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	40
	SEZNAM PŘÍLOH.....	42

ÚVOD

V současné době se naskytá otázka častých porodů vícčetat. Dle statistického úřadu se rok od roku zvyšuje počet narozených dvojčat, nejen v celkových objemech, ale v poměru k jednočetným porodům. Častější výskyt vícečetných porodů můžeme přisuzovat stoupajícímu věku rodiček a využití možnosti umělého oplodnění. Vzhledem ke stále se zvyšujícímu počtu narozených dvojčat bych se ráda zaměřila právě na dvojčata a rozvoj jejich identity, především jak rozvíjet jejich identitu a jak se vyvarovat chyb při rozvoji jejich identity. Rodiče dvojčat jsou často vedeni k tomu, aby svým dětem vštěpovali vědomí, že jsou jedineční. Je mnoho názorů, jaké rady rodičům doporučit, např. aby se děti neoblékaly stejně, nechodily do stejné třídy, neměly podobná jména, kde je však pravda? Toto je jeden z možných důvodů, proč se zabývat rozvojem identity dvojčat. Pokud budeme hledat v české literatuře, kromě publikací paní Rulíkové- Vítkové mnoho publikací zabývajících se identitou dvojčat nenajdeme. Řešení a bádání problematiky identity dvojčat je nejen aktuální, ale vzhledem ke stále se zvyšujícímu počtu dvojčat potřebné.

Rodina, ve které dvojčata vyrůstají je individuálním prostředím, stejně tak každý z rodičů přistupuje k výchově a k dětem jiným způsobem. Při řešení problematiky rozvoje identity musíme brát ohled na rozdílnost nejen rodinného prostředí, ale především samotných dětí.

V teoretické části bych se ráda zabývala pojmem identita, osobnost, zajímavostmi o dvojčatech, konstruováním a získáváním identity, posilováním a předcházení ztrátě identity a chybami v rozvoji identity u dvojčat.

Praktickou částí chci zjistit, jak rodiče již dospělých dvojčat rozvíjeli jejich identitu a tím shrnout definování konkrétních chyb a definovat si tak možná doporučení pro vhodný rozvoj identity dvojčat. Pro zjištění uvedených bodů využiji kvalitativní výzkum. Budu provádět rozhovory s rodičem dvojčat a dále je zaznamenávat a vyvozovat z nich možná další doporučení.

Hlavním cílem této práce je zjistit, jak rodiče rozvíjeli identitu u dvojčat a definovat možná doporučení pro vhodný rozvoj identity dvojčat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OSOBNOST A IDENTITA

1.1 Osobnost

Pojmem osobnost se zabývá mnoho autorů, kteří v rozsáhlých publikacích rozebírají problematiku osobnosti. Zaměřila jsem se především na publikace od pana Nakonečného (2003) a pana Janka (1989).

Definice pojmu osobnost

Pod pojmem osobnost, kterým se budu v této části práce zabývat, si můžeme vyložit mnoha způsoby. Podstatným pojmem v mé práci bude identita. Identita přímo souvisí s osobností, považuji tedy za důležité se zabývat a definovat oba tyto pojmy. Nejčastěji se pojmem osobnost setkáváme v souvislosti pro označení osoby, která v životě něco dokázala, má charakter, je sebevědomá a to ve spojení s frází „to je ale osobnost“. Není zcela jednoduché tento pojem definovat. Podle mnoha autorů, kteří se zabývají psychologií osobnosti, lze vyložit definici různými způsoby. Jak definují pojem osobnost jednotliví autoři, uvedu v následujícím textu.

„Osobnost je individuum chápané jako integrace k seberealizaci v interakci ve svém prostředí.“ (Říčan, 1975, str. 38)

Například Th. Herrman definuje osobnost jako *„obecné hypotetické konstruktum, které ještě není dostatečně ostře určeno“*. (Nakonečný, 2003, str. 243)

Nakonečný uvádí tento pojem takto *“osobnost je hypotetický konstrukt vyjadřující vnitřní podstatnou dynamickou organizaci lidské psychiky, která determinuje její vnější projevy“*. (Nakonečný, 2003, str. 245)

Podle Nakonečného (2003) jsou v psychologii dva přístupy, jedná se o fenomenologický tzn., že *„osobnost je lidské duševní bytí a přístup behavioristický, který osobnost vymezuje jako systém zvyků“*. (Nakonečný, 2003, str. 244)

Osobnost se formuje během života, každý z nás se narodí jako bytost se základními, především biologickými potřebami a až během svého života se stává společenskou bytostí. Dalo by se říci, že osobnost je celek vnitřních psychofyzických dispozic člověka. Mohli bychom si klást mnoho otázek, jak osobnost vzniká a jak se vyvíjí. Podstatné je to, že člověk je velmi složitá bytost, přede-

vším pak její centrální soustava a není tudíž, jak již bylo na začátku zmíněno jednoduché osobnost definovat. Jak rozvíjet osobnost a dále pak identitu osobnosti je jedna ze základních otázek, které si v této práci položím.

1.1.1 Aspekty ovlivňující formování osobnosti

Biologické aspekty

Mezi tyto aspekty patří například zdravotní a psychické problémy. Rozvoj osobnosti v takovém případě bude formován jiným způsobem s ohledem na daný problém. Výchova a rozvoj osobnosti bude například u dítěte s lehkou mentální retardací vyžadovat specifitější zaměření a cíle, kterých chceme dosáhnout se tak mohou lišit od zdravého jedince.

Rodina

Mezi základní činitel, který má vliv na vývoj osobnosti jedince patří bezesporu rodina. To v jaké rodině, respektive jakou výchovou dítě prochází má bezpochyby vliv na základní formování osobnosti. Dětem by rodiče měli věnovat nejen dostatek pozornosti, správné výchovy, ale především lásku. Rodiče by svým dětem měli věnovat dostatek času, hrát si s nimi, rozvíjet jejich schopnosti, vést je k získávání kladných vlastností. Bohužel nejen výjimkou, že děti strádají nejen po fyzické, ale především po psychické stránce. Příkladem může být nedostatek času věnovaný dětem, zanedbávání a chyby ve výchově. To vše se může odrazit na jejich vývoji.

Vliv sociálního prostředí

Po rodině ovlivňuje správný vývoj jedince prostředí v kterém vyrůstá, ať už je to škola, kamarádi nebo zájmové kroužky i oni se podílí na formování osobnosti.

Mezi další činitele bych zahrнула zkušenosti, činnosti, kterými jedince prochází, vlastní aktivitou, kterou se snaží vynaložit, sport a především média. Média mají v současné době nezanedbatelný vliv, nejen pozitivní, ale také negativní.

1. 1. 2 Cesty rozvoje osobnosti

Snad každý člověk se někdy ve svém životě zabýval myšlenkou, proč se dějí určité věci, proč on musí žít život, jaký žije, proč nemohlo být něco jinak. Běh života se děje v závislosti na mnoha faktorech, jedním z faktorů je přímo chování, jednání, vlastnosti

a také především pochopení a aktivní postoj ke konkrétním činnostem, sebehodnocení a pochopení vlastní osobnosti. Všechno toto může vést k sebezdokonalování. Během života je člověk ovlivněn mnoha vlivy, jeden z důležitých, na který bychom však neměli zapomínat je sám člověk.

Cesty rozvoje osobnosti definuje ve své knize Miroslav Janek (1989). Uvádí jak formovat osobnost. Formování osobnosti má několik stupňů: sebezpoznávání, sebehodnocení, sebeprojektování, sebevýchova a sebevzdělávání, sebekontrola a sebeuplatnění.

1) Sebezpoznávání

K tomu, abychom věděli, jak formovat vlastní osobnost musíme jí nejprve prozkoumat. Měli bychom si všimnout schopnosti úspěšně vykonávat určité činnosti, charakteru, přesvědčení, citů, vůle, intelektu, potřeb a zájmů. Měli bychom si položit otázky typu: jak hodnotím svou inteligenci, paměť, prožité dětství a popřemýšlet a zhodnotit určité předchozí období např. měsíc. Po uplynulém období bychom se měli zeptat v čem jsme byli úspěšní, všem spokojeni, co bychom měli změnit a zhodnotit naši činnost. Hodnocení osobnosti může probíhat i zvenčí, např. v práci, škole od ostatních lidí. Další zdrojem informací o člověku je srovnávání se s jinou osobností a psychologické testy a hry.

2) Sebehodnocení

Sebehodnocení bychom mohli nazvat jako autoanalýzu své osobnosti. V této fázi bychom měli porovnat své chování s danými normami a hodnotami a zhodnotit kladné i záporné stránky. V této fázi si musíme dát pozor na přeceňování a podceňování sebe sama.

3) Sebeprojektování

V této fázi se zaměříme na přítomnost a budoucnost a na řadu přichází plánování. Při dodržování plánu bychom se měli zaměřit na vytýčení cílů a stanovení metod, technik a prostředků, kterými budeme chtít cílů dosáhnout. Pokud chceme plány naplnit, měli bychom být vytrvalí, plnit dané úkoly, musíme brát ohled na všechny stránky osobnosti (schopnosti, zvyky, dovednosti, postoje) a stanovit si metody. Plnit plán by mělo být snahou pro rozvoj osobnosti a ne přítěží.

4) Sebevzdělávání a sebevýchova

Je to postup člověka k dosažení určitého cíle. Mezi zásady, které bychom měli respektovat patří spojení výsledků výzkumu a využití poznatků v praxi, přihlížení k reálné potřebě, duševní hygiena, plánovitost aj. důležité pro sebevzdělání jsou určité autodidaktické metody.

- ✓ Autodiskuzní metody – člověk sám hodnotí své chování a konání
- ✓ Sebepovzbuzování – ve vnitřním dialogu člověka je je předmětem zkoumání chování, měla by být neustále přítomna sebekritika
- ✓ Autotrénink – je založen na získávání osobních zkušeností při správném konání, je to cesta zdokonalování
- ✓ Metoda pozitivního příkladu- ideálu

Sebezdokonalováním se rozumí rozvíjení rozumových schopností, vědomostí, rozvoj schopností, zvyšování vzdělání, zájmů o život, upevňování zdraví, získávání a udržování dobrých vlastností, prohlubování vztahů aj.

5) Sebekontrola

Sebekontrolou sledujeme vytýčené cíle a jejich naplnění. Toto provádíme sami a výsledkem je jak se naše osobnost rozvíjí. Mnohdy jsou naše cíle zdánlivě nedosažitelné a jejich naplnění není jednoduché, dokážeme –li však své stanovené cíle naplnit, nejen, že tím posílíme naši osobnost, ale cítíme i radost a uspokojení.

1.2. Identita

Pojem identita může mít více významů. Dle autorů Výrosta a Slaměníka (2008) má jiný význam identita v případě vyjádření v každodenním jazyce i ve vědeckém zkoumání. „*Identita dnes neznamena jen pojmenování, vyjádření totožnosti, stejnosti, ale i vyjádření těch charakteristik, kterými si osoba či společenství „zasluhuje“ nebo „nárokuje“ uznání a úctu jiných, na kterých zakládá svou hrdost, důstojnost či čest.*“ (Výrost, Slaměník, 2008., str. 109).

Jak se dále budeme více dozvídat o pojmu identity, zjistíme, že ačkoliv se zdá tento pojem jednoduše vysvětlitelný není tomu tak. Mnoho autorů se na tento pojem dívá z různých hledisek, neexistuje tedy jedna definice, se kterou by se všichni totožnili, ale je více pohledů na tento pojem.

1.2.1 Definice pojmu identita

Identita je nejčastěji pojímána jako to, čím osoba je.. Identitu osoby tvoří podstatné vlastnosti a pokud se vlastnosti mění přestává být tím kým osoba byla a není již jako dříve. Pojem identity se často spojuje také s pojmem národní identity nebo politika identity. Dle Bačové (2003) vyjadřujeme identitou u jedince nebo společenství více charakteristik, jako je její autenticita, integrita, kontinuita, sebedefinování, definování jinými, odlišnost od jiných aj. Dle Rearona (1999) vyjadřuje identita uznání, úctu, důstojnost, hrdost, respekt a čest. Identita je také pojem, kterým se vysvětluje jisté konání lidí. (Výrost, Slaměník, 2009)

Vágnerová (1999) uvádí, že dětská identita je určena příslušností k nějaké sociální skupině. Nejdůležitější je rodinná identita. Pro dítě je velmi významná příslušnost k rodině. Jeho sounáležitost s rodiči a sourozenci je potvrzena např. společným příjmením, když má matka po uzavření nového manželství jiné příjmení znamená to zpochybnění rodinné sounáležitosti a ohrožení jistoty, kterou by dítěti měla poskytovat.

S přibývajícím věkem je významná také identita daná příslušností k nějaké vrstevnické skupině. Nejvýznamnější je školní třída do které dítě chodí. Vágnerová (1999) rozlišuje dva důležité pojmy.

Vědomí stability vlastní identity. 8leté dítě již ví a uvědomuje si, že zůstane stále stejným člověkem i v budoucnosti.

Vědomí originality vlastní identity. 10leté dítě si uvědomuje, že je odlišné od ostatních.

1.2.1.1 Přístupy k vymezení pojmu identita

Pojem identita má mnoho podob a stále není jednotná definice, se kterou by se ztotožňovali všichni autoři.

Mezi kritéria, které přistupují k identitě patří slabé a silné přístupy k identitě a zdůraznění osobní a sociální identity. Mezi silné koncepce identity patří například předpoklad že identita je něco co by měli mít všichni lidé, co by měli mít všechny lidé nebo skupiny nebo co mohou mít, aniž by si to uvědomovali. Slabé koncepce identity považují identitu za měnící se dle situace, času, místa a okolností. Identita může být uváděna ve dvou významech jako je skupina lidí a příslušnost k ní a osobní identita jako sebedefinice a sebevnímání. V tomto případě jde o představy, které má jedinec sám o sobě. Identita může být vyjádřena i charakteristikami osoby, jak člověk vypadá, komunikuje, jaké má cíle, jaké jsou morální přesvědčení jedince. (Výrost, Slaměník, 2008)

1.2.1.2 Teorie EGO identity

S největší pravděpodobností první kdo použil pojem identita byl Sigmund Freud, avšak H. Erikson rozpracoval podrobně identitu. Dle Výrosta a Slaměníka (2008) Odlišoval dva pojmy Self identitu a Ego identitu. Self identita je jako součást organizace sebevnímání a Ego identita je definována jako „*psychologický mechanismus, který umožňuje narůstání jistoty, že vlastní schopnost udržet vnitřní stejnost a kontinuitu se rovná schopnosti udržet vlastní smysl stejnosti a kontinuity pro jiné*“ (Výrost, Slaměník, 2008, str. 115)

Tito autoři dále uvádí čtyři aspekty Ego identity dle Eriksona (Výrost, Slaměník, 2008)

1. Krize identity. Je to období tápání a hledání identity
2. Institucionalizované moratorium. Čas, kdy společnost jedinci umožní vytvořit si svoji identitu.
3. Boj mezi egem a superegem o dominanci v osobnosti. Optimální je pokud je dominantní ego v osobnosti
4. Stupně hodnotové orientace
 - a) 1. stupeň pro morální stádium. V tomto stupni je podstatou víra v autoritu. Je charakteristické pro uvažování dětí.
 - b) 2. stupeň ideologické stádium. Charakteristické pro období adolescence. Adaptuje se na

sociální prostředí, které se rozšíří. Zde se projevují protikladné zdroje autority.

c) 3. Stupeň etické stádium. Období v dospělosti. Člověk je odpovědný za své konání.

Stav identity definoval J.E. Marcii. Dle tohoto autora jsou důležité pro styl formování identity :

- ✓ *„Krise (pochybnosti o rodiči definovaných cílech a hodnotách) jako aktivní zkoumání, hledání a rozhodování se o závazku identity.“*
- ✓ *„Závazek jako výběr osobních cílů a hodnot, pro které se jedinec angažuje. Závazek znamená dosažení stabilních hodnot přesvědčení v jednotlivých oblastech života (interpersonální, ideologické aj.)“*

(Výrost, Slaměník, 2008, str. 116)

J.E. Marcii uvádí 4 stavy identity

1. difúzní stav- jedinec nezačal rozvíjet identitu, nezkoumá a nehledá systém závazků, ani není tento systém stabilní
2. předčasné uzavření – jedinec převzal hodnotové systémy, závazky identity si převzal bez aktivního sebezkoumání a nebo krize
3. moratorium – lidé zkoušejí alternativy, ale nedospěli k silným závazkům
4. dosažení identity- po aktivním bádání a krizi identity dosáhli stabilního systému závazků

Tento autor předpokládá, že identita je výsledkem osobnostního vývoje. K této verzi se také přikláním. Jak bylo výše uvedeno.

1.2.1.3 Teorie identity v symbolickém interakcionismu

Slaměník a Výrost (2008) ve své publikaci zmiňují teorii identity v symbolickém interakcionismu dle Sheldona Strykera, který uspořádal hierarchicky identity. Jednak dle výraznosti a dle významnosti. Výrazné identity jsou to části psychologického ztvárnění (pravděpodobnost vyvolání v rozmanitých situacích). Významnost identity znamená rozsah identity, ve kterém obraz sebe sama v roli odpovídá individuálnímu já.

1.2.1.4 Teorie sociální identity

Pojem teorie sociální identity se svými kolegy definoval Henry Tajfel a tento pojem obnáší personální a sociální identitu, kdy personální identita obsahuje přesvědčení o svých dovednostech, schopnostech a sociální identita je definován jako aspekt sebepojmu jedince.

Teorie sociální identity je postavena na tvrzení, že jedinci jsou motivováni dosáhnout a udržet si vysoké sebehodnocení o sobě samém, proto snižují hodnocení ostatních skupin, aby oni a jejich skupina vyzněla lépe ve společnosti. Pokud se to nedaří mohou odcházet ze skupiny a vybírat si jiné. Mezi základ sociálního chování patří právě tato sociální identita. (Výrost, Slaměnik, 2008)

1. 2. 2 Procesy konstruování identity

Lidé používají v každodenním životě systém přesvědčení k tomu, aby dali význam svému konání. Přesvědčení slouží pak jako metody, jimiž jedinci konstruují své identity.

Etnometodologie dle H. Garfinkela lidé používají osvědčené postupy, aby byli úspěšní.

V dramaturgickém interakcionismu dle E. Goffmana lidé prezentují sebe sama a svých akcí před ostatními. Lidé plánují své konání na základě dojmu jiných.

Další z přístupů, který v psychologii patří je **konstruktivistický přístup**. První z badatelů, který tento přístup zkoumal byl Georg Kelly. Lidé v tomto přístupu interpretují a reinterpretovali své prostředí. Lidé si vytváří mentální obrazy, aby pochopili svět a sebe samé. Lidé reagují na jevy a vytváří jejich význam. Například podle Roma Harrého lidé upřednostňují aspekty své sociální identity podle situace. Identity lidí jsou prezentovány pře tzv. „masky“, které si v životě každý vybírá. Skutečná osobnost člověka se s největší pravděpodobností liší a můžeme ji jen těžko oddělit při hraní různých rolí a scén. Harré hovoří o vnitřním smyslu bytí osoby, tzn., že lidé něco cítí, ale to se liší od sociálního obrazu, který vytvářejí. Osoba je bytost, která se naučila „teorii“ a dle ní organizuje zkušenosti. (Výrost, Slaměnik, 2008)

1.2.3 Získávání identity

Výrost a Slaměník (2008) uvádí získávání identity podle R.F.Baumeistera. Tvrdí, že každý srovnává svou sebedefinici s definicí sebe sama, která vychází z té strany sociálního prostředí. Hovoří o subjektivní identitě tzv. sebedefinici a objektivní identitě, která je definována jinými jedinci. Pocit ohrožení vlastní identity. S tímto pojmem se setkáváme v literatuře a dochází k němu v případě, že dochází k rozporu mezi subjektivní a objektivní identitou.

Charakteristiky definic identity osob mohou být připsané a získané. Mezi neoddělitelné části naší identity patří **připsané** charakteristiky, jako je pohlaví, barva kůže nebo např. věk, životní historie (okradení, ztráta zaměstnání apod.). Nepotřebujeme žádné úsilí k jejich získání. Jsou dalo by se říci stabilní a neproblematické. Mnohé charakteristiky však bývají **připsané**, na jejich získání musí člověk vynaložit výkon a úsilí, aby se někým stal. Existuje také **vybraná (zvolená) identita**, kterou si může jedinec vybrat, když má jednu či více alternativ ze kterých si může vybrat. Tato identita se dále dělí na to zda existují či neexistují jasné společensky schválené návody na výběr.

Význam a důležitost všech těchto identit je dána historickou etapou, typem společnosti, kulturou. Do jisté míry ovlivňuje společnost obsah identity a to, zda je identita aktuálně prožívanou samozřejmou nebo identitou hledanou.

Proces získávání identity je velmi složitý a závislí na více aspektech. Jedním z nich je především to v jaké společnosti, respektive rodině daný jedinec vyrůstá a žije.

2 ROZVOJ IDENTITY DVOJČAT

2.1. Dvojčata

V této části bakalářské práce se zaměřím na zajímavosti o dvojčatech a konkrétně identitou u dvojčat.

2.1.1 Dvojčata a jejich porodnost

Dle Vítkové Rulíkové (2009) si mnoho osob klade otázku, zda se jim narodí dvojčata. Tyto osoby nemusí být přímo z dvojčat, stačí, pokud někdo v rodině měl dvojčata. V současné době je pravděpodobnost narození dvojčat zhruba 3%. Díky asistované reprodukci se rodí stále více dvojčat.

Pravděpodobnost, že se narodí dvojčata může být vyšší pokud

- je žena starší 45 let
- pokud žena podstupuje po léčení neplodnosti
- pokud sama matka nebo její matka, babička jsou z dvojvaječných dvojčat
- pokud se ženě již narodila dvojevaječná dvojčata
- žena má nadváhu nebo je vysoká

Pravděpodobnost je nižší pokud

- je matka mladší 25 let
- by to měla být jednovaječná dvojčata
- matka je Hispánka nebo Asiatka

V posledních letech se rodí stále více dvojčat. Není potřeba polemizovat zda za tímto faktem stojí asistovaná reprodukce. Právě fakt, že se rodí stále více a více dvojčat vidím jako velmi důležité, aby rodiče a rodinní příslušníci měli povědomí o výchově, rozvoji jejich osobnosti a identity aby nebrali dvojčata jako celek, ale jako jednotlivé osobnosti.

Dle českého statistického úřadu se nejčastěji rodí dvojčata matkám ve věku 28- 33 let a mezi faktory, které ovlivňují nárůst výskytu narození dvojčat je stoupající věk rodiček, hormonální stimulace vaječnicků a metody IVF oplodnění.

2.1.2 Vzácné typy dvojčat

Hodně lidí zná pojmy jako jednovaječná a dvoj vaječná dvojčata, autorka knihy Co nevíte o dvojčatech Klára Vítková, Rulíková (2009) popisuje a definuje vzácné typy dvojčat.

- Siamská dvojčata – jsou spojena určitou částí těla, mohou mít společnou tkáň a orgány, častěji se rodí dívky
- Samostatně počatá dvojčata- rozdíl v době početí může být i několik dnů až týdnů
- Dvojčata s různými otci
- Polar Body Twins = poloidentická dvojčata – zralé vajíčko se rozdělí a každá z jeho částí je pak oplodněna jinou spermií.
- Jednovaječná dvojčata – jsou vždy stejného pohlaví – vznikla z jedné rozdělené zárodeční buňky.
- Zrcadlová dvojčata – bývá pouze u jednovaječných dvojčat, není to typ v pravém slova smyslu, ale spíše způsob jak popsat fyzické rysy, dvojčata mají mateřská znaménka na opačných stranách těla, jsou levák a pravák aj.
- Parazitická dvojčata – došlo k vyvinutí siamských dvojčat asymetricky.
- Dvojčata s rozdílnými daty narození- nejčastěji narozena před a po půlnoci, rozdíl může být v řádu dnů a týdnů.
- Dvojčata rozdílných ras

2.1.3 Mýty o dvojčatech

Tyto mýty popsala již výše zmíněná autorka Klára Rulíková Vítková (2009)

Zkušenosti vycházejí z téměř 15 -leté praxe Kubu dvojčat a vícčat.

Vychovávat dvojčata je dvakrát těžší – tento mýtus nemusí být zcela pravdivý, jelikož každá dvojčata jsou jináč, mnohdy si děti dvojčata vyhraji spolu a nepotřebují partáka rodiče při hře.

Vždycky se rodí císařským řezem

Porod dvojčat je vždy spojen s určitým rizikem a s tím může souviset porod císařským řezem, nebývá to však pravidlem

Dvojčata by měla být umístěna v jiné třídě

Při řešení situace, kdy dát či nedát dítě každé zvlášť. Při rozhodování by se měl brát v potaz vlastnosti, chování, vztah mezi dětmi a případný dopad na jejich další rozvoj. Výzkumy dokázali že rozdělení může mít negativní zkušenosti se školou a vztah ke škole.

Rodiny s víceročaty jsou zahrnovány dary a věcmi zdarma

V současné době jsou příspěvky vzácností. Některá města dávají příspěvky rodinám víceročaty.

Dvojčata jsou nejlepšími přáteli.

Tento mýtus bývá pravdivý. Tím, že spolu děti vyrůstají a mnohdy bývají spolu častěji než s ostatními sourozenci, vytvoří si silné pouto.

Dvojčata mezi sebou soupeří.

Při vytváření vlastní identity má tendenci se srovnávat s vlastním dvojčetem a soupeřit o pozornost rodičů. Je to však velmi individuální, některé děti mezi sebou soupeří, někteří naopak spolu drží a soupeří s mladším nebo starším sourozencem.

Dvojčata mají mimosmyslové vnímání

Tento mýtus nebyl nikdy potvrzen ani vyvrácen. Americký vědec Playfair tvrdí, že někteří lidé, kteří si jsou blízcí a mohou si být geneticky podobní mohou vykazovat také podobný fenomén.

Dvojčata jsou k nerozeznání

Tento mýtus bývá a nebývá pravdivý, záleží na každých dvojčatech, avšak rodiče rozeznají své děti.

Společná postýlka

To zda dávat dvojčata do jedné postýlky je téma k diskusi, dle praxe Klubu dvojčat je vhodnější dávat spát děti do určitého období společně. Jaké jsou výhody společné postýlky? Jedna postýlka nezabírá tolik místa, ušetří se čas a peníze za praní lůžkovin, nevýhodou je však to, že pokud je

dítě nemocné, je větší šance, že onemocní i druhé dítě, při spánku v jedné postýlce se mohou rušit, mohou být tedy nevyspalé.

Z hlediska rozvoje identity a psychologického nebylo dokázáno, zda je vhodnější či není dávat děti spát společně. V praxi dávají rodiče dvojčata do postýlky jen na určitou dobu a poté je rozdělí. Pokud jsou děti a pak i rodiče nevyspalé může tím být ovlivněn nejen vztah a psychická pohoda rodičů, ale také se tato nepohoda může přenášet na děti.

(Rulíková Vítková, 2009)

Otec a dvojčata

Důležité pro správný rozvoj dětí je role obou rodičů.

„Je třeba uvědomit si dopředu, že narození vícero dětí může v rodině způsobit velký stres. Převzetí iniciativy v péči o děti, komunikace a sdílení myšlenek a úkolů, to všechno velkou měrou umožňuje, aby celá rodina dobře plnila svoji funkci.“(Rulíková Vítková, 2009, str. 79)

Pro správný vývoj je důležité, aby se zapojil na výchově i otec a aby matce dětí pomáhal.

Každé dítě je jedinečné

Měli bychom myslet na jedinečnost, osobní zájmy, nadání nebo schopnosti, často se však stává, že je dětem kousen dárek stejný nebo za stejnou cenu, aby byli spravedliví. Měli bychom se zaměřit na individuální potřeby každého dítěte. Problém ovšem může nastat ve chvíli, kdy jedno dítě vidí, že druhé má něco jiného a chce to také a pak mohou nastat problémy v podobě hádek, že ten druhý něco má a druhý to chce také. (Rulíková Vítková, 2009)

2.2 IDENTITA DVOJČAT

2.2.1 Specifika výchovy dvojčat

Očekává – li rodič příchod dvojčat či vícčet, může si klást otázku jak přistupovat k výchově u dvojčat. Dvojčata a zvláště potom jednovaječná si bývají od mala podobné nejen fyzicky, ale také psychicky. Bylo zjištěno, že stejný genetický základ nezaručuje celoživotní identitu dvojčat. Rozdíly v povaze, chování mohou být dány nejen dědičností, ale také vlivy vnějšího prostředí. Čím jsou dvojčata starší a mají jiné osudy, tím odlišnější mohou být osobnostní profil. Specifika práce s dvojčaty bývá v problematice komunikace, společné školní docházky, stejného oblečení aj.

Komunikace

Dvojčata si často vytváří svůj vlastní jazyk, ve vývoji řeči mohou zaostávat

Společná školní docházka

Bylo zjištěno, že rozdělování dvojčat ve škole, třídě mývá obvykle pozitivní vliv až ve vyšších třídách základní školy.

(<http://www.mimi-klub.cz/redakce-mimiklub/vyvoj-a-vychova/specifika-vychovy-dvojcat>; 2011)

2.2.2 Rozvoj identity u dvojčat

Často se můžeme setkat s názorem, že by rodiče dvojčat měli každé dítě oblékat zvlášť, dávat je do jiné třídy, nedávat jim příliš podobná jména. V práci se budu zabývat otázkou jak rozvíjet identitu u dvojčat.

Klára Vítková Rulíková (2009) uvádí typy jak rozvíjet identitu u dvojčat

1. Rodiče by měli být s každým dítětem občas zvlášť (jeden na jednoho). Autorka doporučuje si dělat čas na každé dítě zvlášť, aby jste měli možnost lépe poznat jako samostatného jedince, který není ovlivňován svým dvojčetem.
2. Neoznačovat dvojčata jako „dvojky“. Měli bychom děti oslovovat každým jménem.
3. Tresty a odměny by měli být aplikovány individuálně. Chceme –li rozvíjet každé z dvojčat jako samostatnou a jedinečnou bytost, měli bychom je chválit a trestat zvlášť. Mnohdy však může být problém určit, kdo má být potrestaný. Bohužel pak nastává situace, kdy je neprávem potrestaný ten, kdo za nic nemůže.
4. Podpora vlastních zájmů a činností. Rodiče dvojčat by jim měli umožnit rozvoj zájmů a

činností dle potřeb jednotlivých dvojčat. Pokud by ovšem měli stejné zájmy, neměli by se rodiče je nutit k různým činnostem.

5. Podpora k přátelství

Rozvíjet děti k vytváření vlastních přátelství a návštěvy kamarádů zvlášť.

6. Přizpůsobit očekávání a měřítko každému zvlášť

7. Zdůrazňovat a chválit povahu každého dítěte zvlášť. Tím, že zdůrazníme a pochválíme každé dítě samostatně, umožníme mu prožít chvíle pozornosti.

8. Oceňujte úspěchy dosažené jednotlivě. Pokud jedno z dvojčat dosáhne úspěchu, měli bychom právě jeho pochválit a vyvarovat se situacím, že budeme chválit děti dohromady, ačkoliv to je těžké.

9. Měli bychom uchovávat vzpomínky jednotlivě – tzn. např. fotit děti jednotlivě.

10. Každé z dvojčat by mělo mít svoje věci, které nepatří druhému dvojčeti.

2. 2. 3 Jak posilovat a předcházet ztrátě identity

Mezi prvky, které mohou posilovat identitu patří:

1. Rozvíjet identitu dvojčat dle výše zmíněného doporučení Kláry Rulíkové Vítkové (2009)

2. Dodržovat jistá pravidla. Mezi jedno z pravidel by mohlo patřit to, že dětem nebudeme kupovat stejné dárky, problémem ovšem můžou být hádky, které způsobí to, že děti budou chtít to, co má druhé.

3. Dbát na rodičovský přístup. Citová vazba mezi dvojčaty je mnohem více ohrožena než citová vazba s jedničky. Citová vazba se snadno ztratí, často rodiče posílají děti, aby si hráli sami, oni si také často sami i vyhrají a později děti své rodiče do hry nevezmou a citová vazba se tak pomalu bude vytrácet. (Rulíková, 2002)

4. Rodiče by měli sledovat svá dvojčata a nenásilně je od sebe odlišovat nebo naopak, nenutit je stejnému oblečení, pokud sami nechtějí. (Rulíková, 2002)

5. Oblékání dětí- nenutit děti, aby se oblékali stejně nebo naopak odlišně.

6. Neoslovovat děti jednotně.

7. Řešit otázku zda dát dvojčata do stejné třídy či nikoliv.

Dvojčata mívají jednu výhodu, a to, že ví, že od narození nejsou na světě sami, nepřekvapí je, pokud jim někdo vstoupí do teritoria, dle Beníškové (2007)

Nebývají ani rozmazlené, protože mnohdy nedostanou vše, co chtějí a nebývají tolik upnuté

na rodiče. Dle této autorky bývají dvojčata často méně zralá, jedním z důvodů je, že bývají častěji nemocná, mohou mít problémy s řečí. Nejčastější dilema spojené s nástupem do školy bývá, zda dát děti do jedné třídy či je rozdělit. Tato problematika má svá pro a proti. Mezi výhody patří to, že děti budou končit stejně ve škole, budou mít stejné úkoly, pokud by děti byli rozděleni, mohl by mu sourozenec chybět. Nevýhodou je, že by byli děti stále spolu, neodpočinou si od sebe, může jim chybět vlastní identita např. učitelé oslovují děti kluci „Novákovi“. Ve stejné třídě může být jedno z dvojčat zastíněné. Rodiče by měli posoudit jakou variantu vyberou, záleží na individuálním zvážení, protože obě varianty mohou být správné. (Beníšková, 2007)

8. Rozdělování dětí by mělo probíhat nenásilně a může to posílit vlastní identitu.
9. Dvojčata nesmíme srovnávat a nepřístupovat k oběma stejně.

2.2.3.1 Chyby a úskalí v rozvoji identity

Lidé a především rodiče mohou svými chybami, kterými se dopouští ovlivnit nejen identitu dětí samotnou, ale především její rozvoj. U rodičů dvojčat to potom může být mnohem komplikovanější. Důvodem bývá často snaha brát dvojčata jako jednu osobnost. Často chtějí být rodiče spravedliví, proto přistupují ke svým dětem stejně. Z výše uvedeného jsem definovala některé chyby.

Chyby, kterých se rodiče dopouští, vyplývají z nevědomosti a snahy být spravedliví. Mezi chyby, kterých se rodiče, ale i rodinní příslušníci, pedagogové mohou dopustit patří:

1. Chovat se stejně k dětem
2. Brát je jako jednu bytost
3. Chválit a trestat současně
4. Násilně je rozdělovat (např. při nějaké činnosti)
5. Nutit je chodit do jedné třídy, na stejné kroužky, dělat všechno společně.
6. Oblékat děti stejně pokud nechtějí.
7. Nechávat hrát je spolu bez rodičů.
8. Zanedbávat pozornost věnovanou každému z dvojčat zvlášť.
9. Oslovovat je společným označením- př. Nováci.

10. V období školního věku identitu určuje příslušnost k sociální skupině. (Vágnerová, 2000) Bránit jim nalézt si přátele, se kterými se bude kamarádit pouze jedno z dvojčat.
11. V období kojeneckého života je velmi důležitá potřeba jistoty, uspokojení potřeb a pocit bezpečí. Nedostatek podnětů vede ke zpomalení vývoje. (Vágnerová, 2000). Chyby mohou nastat v případě, že se nedostatečně věnujeme oběma dětem. Péče o dvě děti současně je náročnější a mnohdy se rodiče domnívají, že stačí, pokud si děti vyhrají sami a budou spolu v jedné postýlce, zanedbávají tím však správný vývoj dítěte.
12. V období 1- 3 let se vědomí sebe sama projevuje tím, že se dítě sebechválí, dokáže se ovládat, má snahu udělat samo, užívá zájmena já a projevuje se u něj dětský vzdor (Říčan, 2010), proto nesmí rodiče dvojčat zanedbávat čas, který by jim měl být věnován.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 VÝZKUMNÁ ČÁST

V praktické části se věnuji otázce, jak rodiče již dospělých dvojčat rozvíjeli jejich identitu. Tímto výzkumem jsem se snažila shrnout definování konkrétních chyb, kterých se rodiče dopouští. Analyzovala jsem tak rozvoj identity u dvojčat a definovala tak možná doporučení pro vhodný rozvoj identity u dvojčat. Pro výzkum jsem zvolila kvalitativní metodu polostrukturovaného rozhovoru. Cílem je získat detailní a komplexní informace o jevu, který studujeme. (Švaříček: Šedová, 2007)

3.1 CÍLE VÝZKUMU

Výzkum je zaměřen na zjištění, jak rodiče již dospělých dvojčat rozvíjeli jejich identitu.

a tím shrnout definování konkrétních chyb. Výzkumný problém se dotýká problematiky rozvoje identity u dvojčat, vztahuje se k chybám, kterých se rodiče dvojčat dopouštěli.

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jak rodiče rozvíjeli identitu u dvojčat a definovat možná doporučení pro vhodný rozvoj identity dvojčat.

Dílčím cíle výzkumu je

definovat chyby, kterých se rodiče dopouštějí

V této části uvedu výzkumné otázky, na které si závěrem odpovím.

1. Jakým způsobem a jak často si hrála matka s dvojčaty do období 3let?
2. Jak probíhal nástup dvojčat do školní docházky a jaké problémy se případně vyskytly?
3. Jaký měly rodiče přístup ke stejnému oblékání dvojčat?

3.2 METODY SBĚRU DAT

Výzkum byl prováděn polostrukturovaným rozhovorem, který je veden s rodičem dvojčat (především matkou).

Hlubkový rozhovor je nestandardizované dotazování jednoho účastníka nejčastěji jedním badatelem. Používají se otevřené otázky. *“ Pomocí otevřených otázek může badatel porozumět pohledu jiných lidí, aniž by jejich pohled omezoval pomocí výběru položek v dotazníku.”* (Švaříček, Šedřová, 2007, str. 159-160) Polostrukturivaný rozhovor vychází ze seznamu otázek a témat, které máme dopředu připravené. Tato metoda si vyžaduje připravenost na celý proces, který obnáší: přípravu rozhovoru, průběh samotného dotazování, rozhovor musí být přepsán, reflektován musíme analyzovat data a poté napsat a prezentovat výzkumnou zprávu. Hluboký rozhovor by měl obsahovat hlavní, navazující a pátrací otázky. (Švaříček, Šedřová, 2007).

3.2.1 Polostrukturovaný rozhovor

Výzkum probíhal v přirozeném prostředí dotazovaného rodiče. Otázky jsem tvořila po prostudování dané problematiky nejen z hlediska psychologie osobnosti, identity, ale také z hlediska zjištěných informací o dvojčatech. Systém vytváření otázek probíhal na základě zjišťovaných definic z teoretické části a konkrétních problémů, o kterých jsem se zmínila v teorii. Předem jsem připravila seznam otevřených otázek (příloha č.1), které jsem podle dané situace rozvíjela. Otázky nebyly vždy pokládány dle připraveného schématu, ale dle situace bylo jejich pořadí také měněno. Rozhovor byl zaznamenáván na diktafon a přepsán, abych s ním dále mohla pracovat a získat potřebné informace.

Polodtrukturaný rozhovor byl zaměřen na tyto oblasti:

- ✓ Potřeba jistoty a bezpečí v kojeneckém.
- ✓ Příslušnost k určité sociální skupině.
- ✓ Období 1-3 let rozvoji identity.
- ✓ Vnímání a jednání rodičů vzhledem k dvojčatům jako k jedné bytosti.
- ✓ Rozdělování dvojčat během života.
- ✓ Vzájemné pouto mezi dvojčaty.

3.3 Metody zpracování dat

Pro zpracování dat jsem se rozhodla pro otevřené kódování, které popisuje Strauss a Corbinová (1999). Věda by nemohla existovat bez pojmů. Pokud zaměříme naši pozornost právě na tyto pojmy, můžeme je začít zkoumat a klást si o nich otázky. Během této metody jsou jevy rozebrány a pečlivě prostudovány. Rozhovor byl zaznamenán na diktafon. Abych s ním dále mohla pracovat, přepsala jsem jednotlivé rozhovory a vybrala z nich kategorie.

3.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvořily 4 rodiny, respektive matky, které mají již dvojčata starší 18 let. Výběr matek probíhal záměrně. Jako respondenty jsem zvolila matky jednovaječných dvojčat. Ve výzkumu jsem dala přednost matkám před otci, protože se zabývám mimo jiné obdobím do 3 let věku dětí. Matky s dětmi v tomto období trávili více času než otcové. Respondentky jsem označila číslem 1- 4 z důvody přehlednosti. Pořadí čísel bylo dáno dle pořadí návštěvy respondentky. Kvůli ochraně osobních údajů jsem se rozhodla nezveřejňovat některé údaje jako je: příjmení, povolání matek). Jména matek jsem v přepsaném rozhovoru pozměnila, jména dvojčat jsem ponechala. Všechny dotazované respondenty jsem kontaktovala, věděla jsem, že mají dvojčata.

V následující části popíši respondenty a jejich rodinu.

Respondentka č. 1

Paní Jaroslava 47 let (vdaná manžel 50 let), dospělá jednovaječná dvojčata – Monika a Iveta (27 let). Respondentka č. 1 má ještě jednoho syna, který je o 13 měsíců starší než dvojčata. Společně bydleli ve městě, v bytě 3+1. Nyní žijí všichni sourozenci každý v jiném městě, rodiče bydlí sami. Dle respondentky mají s manželem běžné manželství, oba pracují a vždy pracovali, neměli nikdy závažné vztahové problémy. Obě dvojčata pracují, každá v jiném městě a v jiném oboru, mají přítele, vdané nejsou. Problémy s výchovou a vývojem nikdy neměly.

Respondentka č. 2

Paní Milena 60 let (vdova), dospělá jednovaječná dvojčata – Pavel, David (34let) let). Respondentka č. 2 má ještě jednoho syna (37let) a dceru 41 let. Společně bydleli ve městě, v bytě. Nyní žijí všichni sourozenci každý v jiném městě, matka bydlí sama. Dle respondentky vypověděla, že s manželem nikdy problémy neměli, že měli pěkný vztah, manžel zemřel, když byly kluci na zá-

kladní škole, což špatně nesli. Obě dvojčata pracují: v jiném oboru, jeden ženatý (2 děti, 4 a 6 let) a druhý svobodný. Problémy s výchovou a vývojem nikdy neměli

Respondentka č. 3

Paní Alena (47 let). Má dospělá jednovaječná dvojčata Veroniku a Lenku (25let). Další děti 2 mladší sourozence- děvčata. V současné době stále bydlí celá rodina společně. S manželem neměly nikdy žádné velké problémy. Obě děvčata chodila na stejnou základní školu, na střední školu již zvlášť. Veronika pracuje, v létě se bude vdávat. Lenka je nezaměstnaná, bez přítele. Výchova a vývoj probíhal standardně bez problémů.

Respondetka č. 4

Paní Marie (58 let). Respondentka má dospělá jednovaječná dvojčata a to Janu a Ivu (30 let) a další 2 dcery (32 a 36 let). Paní Marie bydlí s manželem sami. Manželství probíhalo a stále probíhá v pořádku, paní je spokojená. Dvojčata jsou stále svobodná, obě jsou zaměstnané, mají přítele. Základní školu navštěvovaly společně, na střední školu a vysokou potom každá zvlášť. Problémy s výchovou a vývojem se nevyskytly.

3.4.1 Etika výzkumu

V této práci jsem při vytváření výzkumné části dbala na etickou otázku. Jednou z podstatných otázek je problematika důvěryhodnosti. Dle Švaříčka, Šedové (2007) to znamená, že nebude zveřejněna žádná informace, která by umožňovala identifikovat účastníky výzkumu. Dalším principem je získat informované souhlasy a zdokumentovat je. Rozhovory jsem nahrála a doslovně přepsala. Využila jsem informovaných souhlasů a jména byly pozměněny.

3.5 Organizace a průběh výzkumu

Pro výzkum k této bakalářské práci jsem si zvolila podmínky, které respondenti musí splňovat. Muselo se jednat o matku do 60 let (včetně) a jednovaječná dvojčata, které jsou starší 18 let. Kontaktovala jsem matky z mého okolí, o kterých vím, že mají jednovaječná dvojčata a které splňovaly moje předem dané požadavky. Oslovila jsem je telefonicky a představila jsem svůj výzkum. Re-

spondentky souhlasily a domluvila jsem s nimi návštěvu. Rozhovor probíhal v domácím prostředí, aby se cítily při rozhovoru lépe.

Návštěva probíhala dle předem domluveného času. Rozhovor jsem se snažila vést dle připravených otevřených otázek, které byly dle situace doplňovány uzavřenými otázkami. Na začátku jsme vedly rozhovor na téma mé bakalářské práce, seznámila jsem je s tím, že bych potřebovala rozhovory nahrávat, všechny souhlasily. Potom jsme přistoupily k samotnému rozhovoru. Rozhovory probíhaly dle plánu, nevyskytly se žádné problémy.

3.6. Výsledky výzkumu

1. kategorie – čas na hru

1. kategorie byla vytvořena z následujících kódů: domácí práce, nedostatek času, denní režim, společná hra dvojčat, spánek, pozornost, kontakt s rodiči, sourozenci, věk do 3 let, řeč.

Respondentka č 1 sdělila, že „*do jednoho roku při třech dětech bylo málo času na hraní, důležité bylo se alespoň jednou denně se všemi pomazlit, ale jinak bylo nutné stanovit řád, aby se vše stihlo*“, dále uvedla musela stanovit pevná pravidla, na hru moc času nezbyvalo a co je s manželem nenaučili, tak odkoukali od staršího sourozence. S odstupem času, když se ohlédne zpět už ani neví, jak se vše dalo stihnout. Do jednoho roku si dvojčaty spíše mazlila, respondentka uvedla, že „*bylo dobrý, že si docela vyhráli spolu*“. Dále uvedla, že měla výhodu v tom že si dvojčata vyhrála spolu. Respondentka č. 2 uvedla taktéž, že mezi ostatními dětmi nebyl takový věkový rozdíl a při 4 dětech si s nimi hrála v rámci možností, „*většinou si hráli děti společně*“. Dále uvedla, že do jednoho roku života si moc nehrála, jenom když byl čas. „*Kluci si v postýlce vyhráli sami*“. tato respondentka uvedla, že měly kluci problémy s řečí do tří let věku.

Respondentka č. 3 uvedla, že pokud by měla nějakou služku na úklid, praní žehlení...daleko více by se jim věnovala. Později dvojčata pomáhala s ostatními dětmi. Taktéž respondentka č.4 uvedla, že by si s nimi velmi ráda hrála, ale moc času nebylo, tak si dvojčata hrála mezi sebou. Pojítkem všech čtyř dotazovaných matek byl nedostatek času. Vzhledem k tomu, že kromě respondentky č. 1, která má pouze 3 děti, mají ostatní celkem 4 děti se dá předpokládat, že mnoho a jak i vyplynulo z rozhovorů neměly mnoho času na hru s dětmi a upřednostňovaly pouze hru mezi dvojčaty. Z rozhovorů vyplynulo, že si dvojčata spolu vyhrála a až když zbyl nějaký čas anebo vyžadovaly

pozornost, věnovaly jim čas tím, že si s nimi hrály a mazlily. Jedna z respondentek také uvedla, že měla její dvojčata problémy s řečí.

2 kategorie - Individualita dětí

2. kategorie byla vytvořena z následujících kódů oslovování, oblékání, tresty, pochvaly, rozdělování dětí.

Všechny respondentky se shodly v tom, že jejich dvojčata nosila z počátku stejné oblečení. Respondentka č. 2 uvedla dokonce, že se jí líbí, pokud dvojčata chodí stejně oblékání, avšak nikdo z rodičů je nenutil ke stejnému oblékání, v jednom případě respondentka uvedla, že bylo pohodlnější, aby holky nosily stejné oblečení, aby se nehádaly. Z žádného rozhovoru však nevyplývalo, že když by dvojčata chtěla být oblečená jinak, že by jim v tom bránila. Všechny respondentky však uvedly, že své děti oslovovali jmény, ale také tzv. jednotkou- holky, kluci či jinak. Respondentka č.2 řekla *“ stávalo sami , že jsem je oslovila jménem druhýho nebo i ostatních dětí, ale nebylo to, že bych měla problém je poznat, ale prostě protože toho bylo tolikrát dost, tak jsem šla cestou kdo mě dřív napadne“* Stejně tak byl přístup k trestům a pochvalám, vždy tomu, kdo si zasloužil, avšak ve třech případech respondentky uvedly, že bylo někdy těžké odhanout a zjistit kdo co provedl, takže museli být potrestaní všichni stejně.

3 kategorie –Vzdělání

3. kategorie byla vytvořena z následujících kódů: třída, společná škola, rozdílné vzdělání, společné, rozdílné zájmy, kamarádství.

Ve všech rozhovorech mého výzkumu bylo zjištěno, že všichni rodiče dávali své děti (dvojčata) nejen do společné třídy, ale také lavice. Ve třech případech vyplynulo, že to dvojčatům nevadilo společně sedět v lavici se sourozencem a až později, když chtěly mohly se rozsadit . Pouze v jednom případě musely sedět dvojčata ve stejné lavici, aniž by chtěly. V tomto případě bylo doporučeno školním poradcem, aby se dvojčata nerozsazovaly. Dle jejich slov si dvojčata mezi se-

bou již neměla co říci a v případě, že by se rozsadily, mohly by rušit ostatní spolužáky. V jednom případě bylo sděleno, že to bylo z důvodu, aby rodiče ušetřili a nemuseli kupovat potřeby do školy dvakrát. Ve všech případech měly dvojčata stejné i různé zájmy. Respondentka č.2 uvedla, že na střední školu šly dvojčata společně. Nevyplývalo z rozhovoru, že by musely, ale chtěly. Obecně u všech dvojčat, které byly objektem zkoumání nebyly žádné problémy se školou, s nástupem do školy, stejně tak měly všichni společné i rozdílné kamarády.

4 kategorie- vědomí sebe sama

4. kategorie byla vytvořena z následujících kódů: pochvala, ovládnání se, lítost, já, ne, prosazování se.

V období 1- 3 let se vědomí sebe sama projevuje tím, že se dítě sebechválí, dokáže se ovládat, má snahu udělat samo, užívá zájmena já a projevuje se u něj dětský vzdor. Respondentka č. 1 uvedla tyto věty.. ..a „*Ivetka se škubala s tím klukem a to byly děti do roka,...děti se chválily jedna radost a tatínek je v tom podporoval,..... ta se teda ale uměla vztekat.....*Ostatní respondentky taktéž uvedly mezi oblíbená slovíčka: ne, já, dle odpovědí se všechny děti dokázali chválit např. „*já jsem ale šikovný* (respondentka č.2) respondentka č. 3 uvedla, že „*Verunka musela, když jí bylo 2 roky do nemocnice a Lenka hrozně brečela a těžko to nesla, nechtěla k nám vůbec jít a zablývala nám, že jsme jí tam nechaly....*Lítostivost se projevila také u ostatních dvojčat, především pak pokud se jednalo o nějaký trest. Z rozhovorů nevyplývalo, že by některá dvojčata měla problémy s vědomým sebe sama.

5 kategorie- příslušnost k sociální skupině

5. kategorie byla vytvořena z následujících kódů: kamarádi, problémy, sourozenci, vztah s dětmi.

Z této oblasti problematiky bylo zjištěno, že děti neměly žádné problémy s kamarády, navazováním vztahů rodiče jim ani v tomto směru nebránili kamarádit se s někým nebo naopak že by nutii kamarádit se s tím, s kým se kamarádí jedno z dvojčat. Se sourozenci nemají žádné problémy. Na-

opak z rozhovorů vyplynulo, že drží při spolu a pokud dojde k tomu, že jedno z dvojčat jeden ze sourozenců je nešťastný nebo má problém, ostatní sourozenci to přijímají lítostivě. Respondentka č. 3 např. uvedla...*“neměly žádné problémy s kamarády nebo že by jako nemohly si najít kamarády“*, *měli pěkný vztah s ostatními dětmi“*

3.7 Závěry výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je definovat možná doporučení pro vhodný rozvoj identity dvojčat. Jako dílčí cíl **výzkumu** jsem si zvolila definování chyb, kterých se rodiče dopouštějí.

Jednou z chyb, které vyplynuly z rozhovoru byl nedostatek času respondentek a tak ponechávání dvojčat, aby si společně vyhrály. Jak již zde bylo zmíněno dle Vágnerové (2000) v období kojeneckého života je velmi důležitá potřeba jistoty, uspokojení potřeb a pocit bezpečí. Nedostatek podnětů pak vede ke zpomalení vývoje. Mnohdy se rodiče domnívají, že stačí, pokud si děti vyhrávají sami a budou spolu v jedné postýlce, mohou tím zanedbat správný vývoj dítěte. V jednom případě měla dvojčata problémy s řečí, až do 3let věku. Možným doporučením by mohlo být věnovat se, co nejvíce dětem, tak, že rodiče zapojí ostatní členy rodiny do domácích prací. V běžném životě může být toto problém, měli by si rodiče uvědomit, zda dají přednost dvojčaty před domácími povinnostmi

Z výše uvedeného vyplynulo, že jednou z možných dalších chyb, kterých se rodiče dopustili, bylo oslovování dvojčat společně např. kluci a holky. Stejně tak mohlo docházet k potlačení identity nucením do stejného oblečení, což se u respondentek neobjevilo. Nevhodně zvolené by mohly být tresty pro obě dvojčata, ačkoliv si jej zasloužilo pouze jedno. Doporučením by mohlo být. Oslovovat dvojčata jmény, nenutit je do stejného oblečení a netrestat je, pokud neví rodiče, kdo si trest zaslouží.

Další chyba, která mohla vyplynout z rozhovorů týkající se problematiky školní docházky bylo nucené společné sezení dvojčat v jedné lavici. Což z některých rozhovorů vyplynulo. Rozdělování dvojčat ve škole, třídě mívá obvykle pozitivní vliv až ve vyšších třídách základní školy. Nedoporučuje se násilné rozdělování dvojčat ve škole, ani naopak. Rodiče by měly dát přednost

tomu, co chtějí děti. Toto se týká nejen školní docházky, ale také společných a rozdílných zájmů. Doporučením pro rodiče je naslouchat svým dětem, co chtějí a nenutit je, ať pohledu rodiče se to může jevit jako nejvhodnější řešení.

Chybou, kterou se rodiče mohou dopustit a také všechny respondentky dopustily, je i nadále nedostatek času věnovaný dětem do 3 let věku. K tomu, aby bylo vědomí sebe sama podporováno a rozvíjeno tak jak má být, nesmí rodiče dvojčat zanedbávat čas, který by jim měl být věnován. Doporučení je věnovat dětem v tomto období co nejvíce času, ačkoliv se zdá, že si dvojčata vyhrají.

Chybou by bylo, ta se tu ovšem neobjevila nebo nijak neprokázala, kdyby v období školního věku nebo i v jiném bránili dětem nalézt si přátele nebo by je nutili ke kamarádství s někým, s kým nechce. V tomto se dotazované matky nedopustily chyb. Doporučením by bylo nevnucovat ani nebránit v přátelství. Nechat rozhodnutí na jednom z dvojčat.

V této části uvedu odpovědi na výzkumné otázky

1. Jakým způsobem a jak často si hrála matka s dvojčaty do období 3let?

Všechny 4 dotazované matky měly problém s časem. Vzhledem k tomu, že kromě respondentky č. 1, která má pouze 3 děti, mají ostatní celkem 4 děti se dá předpokládat, že mnoho a jak i vyplynulo z rozhovorů neměly mnoho času na hru s dětmi a upřednostňovaly pouze hru mezi dvojčaty. Z rozhovorů vyplynulo, že si dvojčata spolu vyhrála a až když zbyl nějaký čas anebo vyžadovaly pozornost, věnovaly jim čas tím, že si s nimi hrály a mazlily.

2. Jak probíhal nástup dvojčat do školní docházky a jaké problémy se případně

vyskytly? Všechny respondentky uvedly, že dvojčata neměla problémy s nástupem do školní docházky. Probíhal tedy standardně, ani se nevyskytly žádné problémy s tím spojené.

3. Jaký měly rodiče přístup ke stejnému oblékání dvojčat? Dvojčata nosila z počátku stejné oblečení. Respondentka č. 2 uvedla dokonce, že se jí líbí, pokud dvojčata chodí stejně oblékání, avšak nikdo z rodičů je nenutil ke stejnému oblékání, V jednom případě respondentka uvedla, že bylo pohodlnější, aby holky nosily stejné oblečení, aby se nehádaly. Z žádného rozhovoru však nevyplývalo, že když by dvojčata chtěla být oblečená jinak, že by jim v tom bránila.

ZÁVĚR

Problematika dvojčat a rozvoje identity dvojčat je téma, které je nejen zajímavé, ale dle mého názoru stále ještě doposud zcela definované. Vezmeme-li v potaz to, že jenom samotný pojem identita není zcela přesně definován jednotně, nemůžeme dle mého názoru jasně a konkrétně rozvoje identity dvojčat je to a to. Problematika definování pojmu identita je podle různých autorů odlišná a sjednocení definice bude muset být ještě podle mého názoru ještě i nadále rozvíjena. V případě pak získávání konkrétních rad při rozvoji identity dvojčat je otázka do budoucna k dalšímu bádání.

Bakalářská práce obsahuje základní vymezení z pohledu psychologie osobnosti, identity a problematiky dvojčat. Teoretická část tvoří základní informace problematiky rozvoje identity dvojčat, praktická část je potom hlouběji rozebírá z pohledu rodiče.

Teoretická část popisuje a vysvětluje pojmy týkající se problematiky rozvoje identity u dvojčat – osobnost, identita, konstruování, získávání identity, pojem dvojčata, posilování, předcházení ztrátě identity a chyby při rozvoji identity u dvojčat.

Praktická část tvořil , který sloužil k zaměření se na rozvoj identity u dvojčat z pohledu rodiče – definování konkrétních chyb a možných doporučení.

Cílem práce bylo definovat chyby při rozvoji identity dvojčat a možná doporučení pro vhodný rozvoj identity. Věřím, že cíle stanovené v práci se mi podařilo splnit a samotná práce umožní nahlédnout nejen rodičům dvojčat, ale i rodičům, kteří dvojčata nemají do problematiky vhodných přístupů k dětem. Měli bychom si uvědomit, že nejen samotný přístup, ale i čas strávený s dětmi je podstatný pro správný vývoj dítěte. Děti bychom neměli zanedbávat na úkor času. Důležité je aby se do výchovy zapojili rodinní příslušníci

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BENÍŠKOVÁ, T. *První třídou bez pláče*. Praha: Grada publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1906-1.
- [2] JANEK, M. *Cesty rozvoje osobnosti*. Praha, 1989. ISBN: 80-204-0097-4.
- [3] MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1362-4.
- [4] NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. Praha: Academia, 2003. ISBN 978-80-200-1680-5
- [5] RULÍKOVÁ. *Dvojčata. Jejich vývoj a výchova*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-650-0.
- [6] ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2010. ISBN: 978-80-247-3133-9
- [7] ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti*, Praha, Orbis, 1975
- [8] STRAUSS, A.; CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*, Boskovice: Albert, 1999. ISBN: 80-85834-60-X
- [9] ŠVAŘÍČEK, R.; ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN: 978-80-7367-313-0
- [10] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0
- [11] VÍTKOVÁ RULÍKOVÁ. *Co nevíte o dvojčatech*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-613-1.
- [12] VÝROST; SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008. ISBN: 978-80-247-45-8

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- [1] [Http://www.twinventive.cz/article/ve-statistice](http://www.twinventive.cz/article/ve-statistice). *Http://www.twinventive.cz/article/ve-statistice* [online]. 2011, 2011, [cit. 2011-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.twinventive.cz/article/ve-statistice>>.
- [2] [Http://www.mimi-klub.cz/redakce-mimiklub/vyvoj-a-vychova/specifika-vychovy-dvojcat](http://www.mimi-klub.cz/redakce-mimiklub/vyvoj-a-vychova/specifika-vychovy-dvojcat):<http://www.mimi-klub.cz/redakce-mimiklub/vyvoj-a-vychova/specifika-vychovy-dvojcat> [online] .2001[cit. 2011-04-24]. <http://www.mimi-klub.cz/redakce-mimiklub/vyvoj-a-vychova/specifika-vychovy-dvojcat>. Dostupné z www:< <http://www.mimi-klub.cz/redakce-mimiklub/vyvoj-a-vychova/specifika-vychovy-dvojcat>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI otázky rozhovoru

Příloha PII rozhovor respondentka 1

PŘÍLOHA P I: FÁZE A OKRUHY ROZHOVORU:

1. Fáze – představení se, představení výzkumu, ujištění o anonymitě, žádost o souhlas s nahráním rozhovoru.
2. Fáze – hlavní otázky témata a okruhy témat - nahrávání
 - a) Souhlas s nahráváním
 - b) Anamnéza: Povězte prosím něco o sobě, o rodině, o dvojčatech?
 - c) Potřeba jistoty a bezpečí v kojeneckém období
 - Jak jste si s dětmi do 1 roku života hráli?
 - Kolik času jste trávili s dětmi v tomto věku tak, že jste si s nimi hráli?
 - Upřednostňovali jste hru s dětmi nebo jste je nechávali v jedné postýlce, aby se zabavily.
 - d) Příslušnost k určité sociální skupině po celé období dětství a dospívání
 - Jaký měly dvojčata vztah k ostatním dětem od útlého dětství po dospělost.
 - Jaký měly dvojčata vztah s ostatními dětmi?
 - Pokud jedno z dvojčat mělo partnera a druhé ne, vnímali jste, že tím druhé z dvojčat trpí? Pokud ano, jak jste to poznali.
 - e) Období 1-3 let rozvoji identity
 - Dokázali se dvojčata sami pochválit a jak?
 - Pokud nastala nečekaná situace, dokázali se ovládat? Dokázala by jste nějakou takovou situaci popsat?
 - Byly samostatní nebo chtěly dělat věci dohromady?
 - Jak se nazývaly děti navzájem a sebe sami?
 - Jaké slovíčko používaly děti v tomto věku, používaly např. slovo ne a s jakou frekvencí?
 - f) Přístup rodiče k dvojčatům jako k jedné bytosti nebo jako k dvěma rozlišným bytos-
tem.
 - Jakým způsobem jste trestali dítě a jak na to reagovalo druhé?
 - Jak jste dvojčata chválili?
 - Měli jste pro obě dvojčata spravedlivá měřítká?

- Jak jste dvojčata oslovovali?
- Jak jste řešili problematiku stejného oblečení? Jaký na to máte názor?

g) Rozdělování dětí ano či ne.

- Chtěly bývat (např. při hrách, škole.) děti společně nebo naopak chtěly dělat věci zvlášť? Kdy např.?
- Řešili jste otázku, zda budou jezdit děti za prarodičema společně nebo naopak zvlášť?
- Jak probíhal nástup dětí do školy, vyskytly se nějaké problémy a jaké?
- Navštěvovaly kroužky děti společně? Stalo se, že nechtěly ?

h) Vzájemné pouto mezi dvojčaty

- Jak nesly děti vzájemné odloučení? (např. pokud jedno bylo nemocné, druhé muselo samo do školy)
- Jak navštěvovaly dvojčata ZŠ, SŠ, případně VŠ- zvlášť nebo společně?

i) Pohled s odstupem času

- Co by jste změnili ve výchově a přístupu k dvojčatům, kdyby se vám nyní narodila znovu dvojčata?
- Domníváte se, že kdyby vaše dvojčata nebyla dvojčaty, ale staršími a mladšími sourozenci, byl by jejich vzájemný vztah v něčem jiný?

Závěrečné otázky: je něco, co by jste chtěla říct, doplnit, na něco se zeptat?

PŘÍLOHA P II: ROZHOVOR RESPONDENTKA Č.1

Já: Souhlasíte s nahráváním tohoto rozhovoru? Vaše jméno bude pozměněno. Souhlasíte s tím?

Respondentka č. 1: ano samozřejmě.

Já: Dobře budeme tedy pokračovat, mohla by jste mi říct něco osobě, své rodině? Například kolik máte dětí, co dělají, jaké bylo, je například vaše manželství?

Respondentka č. 1: (*smích*) no my jsme taková snad normální rodina ,holky i Lukáš žijí každý jinde, pracují a mají svoje zájmy a s manželem jsme nikdy problémy neměli, asi jako všichni si někdy v něčem nerozumíme, ale že by to bylo nějak vybočující z normálu, to ne.

Já: jak se jmenují dvojčata?

Respondentka č. 1: Monika a Iveta

Já: Holcám je kolik roků?

Respondentka č. 1: Je jim už 27, to není ani možný jak ten čas letí, a Lukáš je starší o 13 měsíců

já: Jsou dvojčata vdaná? Jak se jim daří:

Respondentka č. 1: ne to ne, už by mohly, taky bych už chtěla nějaká vnoučata, máme akorát jednu vnučku od syna, mají sice svoje přitele, svoji práci a myslím si, že jsou i spokojené nebo aspoň doufám

já: teď bychom přistoupily k tématům samotné bakalářské práce. Např. jak jste si s dětmi do 1 roku života hráli?

Respondentka č. 1: Tím, že jsem měla 3 děti toho času moc nezbývalo. Do jednoho roku při třech dětech bylo málo času na hraní. Důležité bylo se alespoň jednou denně se všemi pomazlit, ale jinak bylo nutné stanovit určitý řád, aby se vše stihlo. To nebylo jako v dnešní době plenek na jedno použití, tehdy jsem musela vyprat i 120 plín za den. Tak zase na druhou stranu nároky dětí byly naštěstí skoro vždycky stejné.

Já: Mohu se zeptat, jak myslíte stejné?

Respondentka č. 1: Tím myslím, že když třeba jedly ve stejný čas, spaly ve stejný čas, nebo aspoň jsme si musely dát pevná pravidla, to by mi za chvíli děti zvlčely.

Vždycky jsem obdivovala rodiny, kde byly 3 děti hned po roce. Ale do toho bych teda určitě nešla.

Já: Vy jste asi plánovala po synovi jenom jedno dítě? (*smích*)

Respondentka č. 1. No ano jenom jedno, říkala jsem si tak, že bych chtěla druhé dítě nějakou tu holčičku, pak mi řekli, že budu mít dvojčata a ještě kluky (*smích*).....jsem ráda, že to byly nakonec holky.

Já: Kolik času jste trávili s dětmi v tomto věku tak, že jste si s nimi hráli?

Respondentka č. 1.: Děti si potom 1 roce hrály všechny tři. Někdy docházelo k hašteření mezi dvojčaty a starším sourozencem. Nikdy však mezi dvojčaty. Vždycky se domluvily na všem. Komunikace mezi dvojčaty byla stejná, jako u ostatních dětí, byla tu určitá souhra i beze slov, ale musela domlouvat také se sourozence, a to je nutilo brát své okolí na vědomí.

Já: A do toho 1 roku, jak jste si s nimi hrála?

Respondentka č. 1

Do jednoho roku jsem se s nima spíš mazlila, bylo dobrý, že si docela vyhrály spolu, skoro vždycky. V tom jsem měla výhodu. Hodně lidí si myslí, že to muselo být náročný, což bylo, ale na druhou stranu v tomhle tom byla výhoda, že si společně vyhrály a byl celkem klid (*smích*)....

Já: Upřednostňovali jste tedy hru s dětmi nebo jste je nechávali v jedné postýlce, aby se zabavili?

Respondentka č. 1 : Většinou nebyl čas a co jsme je s manželem nenaučili, to hravě odkoukaly od Lukáše. Ten se do postýlky nedával, ale jako každý starší sourozenec musel být velice rychle „Velký“.

Já: Jak to myslíte velký?

Respondentka č. 1 ..no v roce už nemohl jezdit v kočáře, takže musel pěkně po svých, musela jsem ho rychle odnaučit nosit plenky, ale s tím problémem neměl ani holky potom, jíst musel sám, protože už to bylo holt náročnější než s jedním prckem

já: aha, tak jste to myslela (*smích*)....Jaký měly dvojčata vztah k ostatním dětem malička dětství až zhruba po dospělosti?

Respondentka č. 1

Určitě holky vyhledávaly společnost ostatních dětí, nikdy neměly problémy s navazováním vztahů. Jednou se mi stalo, že jsem kočárek s holkama zaparkovala vedle jiného kočárku s nějakým klučičkem, na chvíli jsem se otočila a Iveta se škubala s tím klukem a to byly děti do roka (*smích*)...byly celí poškrábaní.. Asi mu chtěla vzít rohlík, co držel.

Já: (*smích*)...a co kamarádství s ostatními dětmi?

Respondentka č. 1 no to ano,řekla bych že nic zvláštního, kamarády vždycky měly stejný i

různý

Já: Jaký měly tedy dvojčata vztah s ostatními dětmi?

Respondentka č. 1 Určitě dobrý a nemusela mít stejné kamarády. Nenavštěvovala ani stejné kroužky. Vždyť ani povolání nemají stejné.

Já: Jaké školy navštěvovaly?

Respondentka č. 1 Na základku chodili tady v Pardubicích, na střední už zvlášť. Školní poradkyně nám říkala ,ať je dáme na stejnou střední školu, ale nechali jsme je, aby si vybraly sami, měly v tom docela jasno, co budou dělat. Vybraly si každá jinou školu a povolání a určitě jim to vyhovuje. A přesto, že měly celkem jiné zájmy je znát, že jsou jednovaječná. Ve škole se u nich opakovaly stejné chyby při písemkách a učitelka se pořád rozčilovala, že opisují. Chtěla je rozsadit , což si samozřejmě holky strašně přály (*smích*). , ale ta nakonec poznala, že opravdu neopisují a i když chyby byly stejné, tak seděly celých 9 let v jedné lavici.

Já : to jste chtěli vy jako rodiče, aby holky seděly společně? A proč, jestli se teda mohu zeptat?

Respondentka č. 1 .. no to nám právě doporučila učitelka, aby jsme je nerozsazovali, že si už nemají vlastně pořádně co vykládat a že kdybychom je rozsadili, tak by se s ostatními bavily a rušily by je, přitom pořád holky chodily, že chtějí sedět s někým jiným, hlavně v druhé třídě bylo období, kdy se každá kamarádila s jinou kámoškou.

Já : Jak se holky učili? Společně nebo zvlášť?

Respondentka č. 1 V první třídě se v žádném případě nemohla učit společně. Naučila se každá vždycky přesně půlku.*(smích)*... Pak se snad telepaticky doplňovaly.

Já: Pokud jedno z dvojčat mělo partnera a druhé ne, vnímali jste, že tím druhé z dvojčat trpí? A Pokud ano, jak jste to poznali.

Respondentka č. 1 U dvojčat přicházelo vše, tak nějak nastejno. Zrovna tak i partneři. Skoro pořád někoho měly, ale myslím, že i když neměly, tak tím rozhodně nijak netrpěly.

Já:Můžeme dál.. Dokázala se dvojčata sama pochválit v období do 3 let a jak?

Respondentka č. 1*hm..* nevím jestli to bylo tím, byla dvojčata v rodině mladší, tak se chválila jedna radost a otec je v tom trochu i rozmazloval.

Já: Pokud nastala nečekaná situace, dokázali se ovládat? Dokázali by jste nějakou takovou situaci třeba i popsat?

Respondentka č. 1Určitě se někdy stalo, že se jedno cítilo odstrčené a třeba nespravedlivě napadené. Nevím, jak se tyto situace podařilo zvládat nám rodičům, ale dominance u

dvojčat se pravidelně střídala. Pokud došlo k roztržce mezi dvojčaty, vždycky nakonec jedno v pokoře ustoupilo. Nejhorší bylo když jménem druhého bylo dvojče vyvoláno a neumělo odpovědět. To potom docházelo k výhrůzkám „*Ještě jednou se nepřiznáš, tak uvidíš*“.

Já: Byla samostatná nebo chtěla dělat věci dohromady?

Respondentka č. 1 Určitě jim to šlo lépe dohromady, uměly si poradit a líp se jim i spolupracovalo, myslím, že opravdu raději dělaly věci společně, ale když se jedné něco nechtělo dělat a měly to dělat společně překecávala jedna druhou ať to udělá i za ní (*smích*)...

Já: (*smích*)...Jak se nazývaly děti navzájem a sebe samy?

Respondentka č. 1 Zkratky jmen ...Ivu, Moni

Já: aha a když měly mluvit o sobě? Pak sebe nazývaly?

Respondentka č. 1..to akorát já nebo i jmény, ale pokud jsme se někdy spetly a řekli jim jménem té druhé, tak z počátku to braly, v pozdějším věku už se ale hlásily “já nejsem Iveta, já jsem Monika“ a rozčílilo je to.

Já: Jak jste dvojčata oslovovali?

Respondentka 1 Do dneška zdrobnělinou jmen, Moni a Ivetce jsme říkali Ivu, nevím proč, ale manžel jim říkal kňouři(*smích*)...

Já: *smích* a nevíte od jakého slovíčka to bylo?

Respondentka č. 1...asi protože kňourali

Já: Jaké slovíčko používaly děti v tomto věku, používaly např. slovo ne a s jakou frekvencí.

Respondentka č. 1...Jako každé dítě si prošly věkem kdy uměly říct „ne“ a posléze pubertou. Jedno z dvojčat šlo vždy rovnou klečet do kouta, ale ani to nebylo na škodu, a jsem ráda, že z nich vyrostly osobnosti, které mají svůj názor.

Já: To jako když se začaly třeba vztekat?

Respondentka č. 1...no třeba, hlavně Ivetka, jéžiš ta jak se teda ale uměla vztekat

Já: Jakým způsobem jste trestali dítě a jak na to reagovalo druhé?

Respondentka č. 1. Při klečení, což byla s nedíváním se na televizi jediná forma trestu, určitě docházelo k souznění obou „Počkej až přijde tatínek, my mu řekneme a ty si to vypiješ“. Jednou se nesměla dívat na večerníček. Zavřela jsem dveře do pokoje a dopadlo to tak, že dvojčata brečela za dveřmi na chodbě a jejich otec u televize, a žadonil ať je pustím. (*smích*).

Já: (*smích*)_Jak jste dvojčata chválili?

Respondentka č. 1 Snažili jsme se být spravedliví ke všem 3 dětem, umět pokárat, ale také pochválit. Ve směr to bylo ale tak, že jsme nezjistili kdo to provedl, teda něco špatného, všichni házeli vinu na druhého, tak jsme museli potrestat všechny.

Já: Jak jste například řešili problematiku stejného oblečení? Jaký na to máte názor?

Respondentka č. 1 Oblečení nechtěla mít nikdy stejnáa komentovala někdy slovy „ Víš co to je dívat se na sebe celý den?“

Já: Chtěly být děti společně třeba ve škole, při nějaké hře nebo naopak chtěli dělat věci zvlášť?

Respondentka 1: Ve škole určitě zvlášť, ale jinak si hrály spolu.

Já: Mohu se Vás zeptat ještě jaký měla dvojčatra vztah k prarodičům? Řešili jste otázku, zda budou jezdit děti za prarodičema společně nebo naopak zvlášť.

Respondentka 1: Většinou jezdily společně, kluk s holkama někdy nejezdil, ale holky většinou dohromady, jediné, když byla jedna třeba nemocná, tak pak jo.

Já: A stávalo se, že by nechtěly jezdit spolu?

Respondentka 1: na to si nevzpomínám, vždycky to vzaly jako hotovou věc, řekli jsme jim že se jede k babičce a k dědovi a nějak si nevzpomínám, že by třeba jedna nechtěla.

Já: Jak probíhal nástup dětí do školy, vyskytly se nějaké problémy?

Respondentka 1: Naopak těšila se a hlavně tam bránila svého sourozence, který byl od malička vychováván, že jsou mladší a nesmí nikomu ubližovat. Tak se v první třídě nechal otloukat spolužákem. Dvojčata se těšila do školy a říkala mu „Kdyby ti chtěl někdo ublížit, my mu to spočítáme“.

Já: a navštěvovaly kroužky děti společně? stalo se, že i nechtěly ?

Respondentka 1: Dvojčata baví spíš dělat jiné věci. Znamky sice měly skoro stejné, ale zájmy byly vesměs odlišné. Moni chodila třeba jeden rok na šachy, Ivu zase když byla větší na malování.

Já: ráda bych se zeptala ,jak nesly děti vzájemné odloučení?

Respondentka 1no tak třeba když jedno bylo nemocné, druhé muselo samo do školy. Na to se obě těšily. Jako by bylo jedno středem zájmu doma a druhé ve škole.

Já: a do základní školy chodili tedy společně? A jak dál studovala zvlášť nebo společně?

Respondentka 1: na základní školy chodily společně i jak jsem říkala seděly v jedné lavici, od střední chodily každá jinam Ivu na průmyslovku a Moni na zdravotní, i na vyšší potom chodili zvlášť. Ty se na to, že budou chodit každá jinak úplně těšily a byly strašně šťastné, že jsou konečně od sebe, ale přitom si myslím, že se jejich vztah zlepšil a pořád zůstaly

jakoby při sobě.

Já: Co by jste změnili ve výchově a přístupu k dvojčatům, kdyby se vám nyní narodila znovu dvojčata?

Respondentka 1: Doufám, že by to bylo stejné, jen to rychle uteklo, hmmm

Já: a domníváte se, že kdyby vaše dvojčata nebyla dvojčaty, ale staršími a mladšími sourozenci, byl by jejich vzájemný vztah v něčem jiný?

Tak to si nemyslím, s ohledem na to, že tu byl ještě třetí sourozenec a byl jen o 13 měsíců starší jsou dnes každé v jiném městě a vidí se 4x do roka, tak asi ne. Je fakt, že jsou všichni i když daleko, pořád si volají a píší, i teďka řeší problémy společně. Řekla bych, že mají pěkný vztah.

Já: je něco, co by jste chtěli říct, doplnit, na něco se zeptat?

Asi ne, jenom když se ohlédnu zpět, tak ani nevím, jak to šlo všechno stihnout. ..no dneska jsem babka a když hlídám svou jedinou dvouletou vnučku, neudělám sní vůbec nic, ..celý den se věnuji pouze jí a nějaký pravidelný řád mohu zapomenout.

Já: děkuji